

LITERATUUR EN KUNST

Nieuwe winst.

Anne de Vries: Bartje zoekt het geluk. — G. P. Callenbach, Uitgever, Nijkerk.

Misschien is er zelden met meer spanning naar het tweede deel van een boek uitgezien, dan na de verschijning en het opmerkelijke succes van „Bartje”. Het leuke Drentsche jongetje had stormenderhand het hart der lezers over geheel Nederland veroverd; men wilde zijn verdere lotgevallen ook kennen en zag verlangend, maar tevens eenigszins bezorgd uit naar het spoedig beloofde vervolg. Zou het den schrijver gelukken zich te handhaven op zijn zoo snel bereikte hoogte? Zou hij zich tot een vlot succes-schrijver of tot een rijper kunstenaar ontwikkelen?

Teleurstelling bracht het eerstvolgende product: de roman van een baby. Niet alleen was het milieu geheel anders, maar ook literair bleek het geen vooruitgang. Wel zat het vol aardige trekjes, doch het geheel bevredigde niet.

Daarna kwam als nieuwe verrassing, Hilde. De schrijver was teruggekeerd naar het land van Bartje, maar nog niet tot hem zelf. Een typisch Saksische volksgewoonte werd in dezen folkloristische roman met ontroerende menselijkheid en bezonnen kunstenaarstalent beschreven. De liefde tot zijn land bleek den auteur zoo aangeboren, dat zijn hart ging spreken, toen hij den vaderlandschen grond betrad.

Hilde had oogenschenlijk niets met Bartje te maken, doch inderdaad past zij bij hem als vrouwelijk pendant. In de naar hem genoemde romans, moet Bartje steeds de eerste plaats innemen, en zal een meisje en een liefdesverhouding een fase beteekenen in zijn ontwikkelingsgang. Bij het opgroeien zal hij noodzakelijk in aanraking komen met meisjes en daardoor met de Drentsche gebruiken bij vrijage en huwelijk. Door het volksgericht niet aan Bartje's leven een verkeerde richting te laten geven, waardoor deze verder als hoofdpersoon onmogelijk zou worden, behield de schrijver een onderwerp voor een apart roman, waarin de volkszede volkomen tot haar recht kon komen en tevens als onchristelijk worden afgevoerd. Hierdoor werd Hilde een zuivere streekroman met een vrouwelijke hoofdpersoon, die de mooiste karaktertrekken van het Drentsche meisje in zich belichaamt en als het ware den weg baande voor een Bartje tot een huwelijk uit liefde, geheel naar de inspraak van het eigen hart.

En nu is dan het tweede deel van Bartje's leven beschreven: Bartje zoekt het geluk. Het sluit zoo nauw aan het eerste deel, dat de voorlaatste zin daarvan den titel van het vervolg bevat. En Bartje is nog even schrandere-bezonnen, als Homerus zou zeggen, of nog de zelfde gloeperd, volgens eigen spraakgebruik.

Ook hier weer zal de lezer dezelfde verschillen opmerken, als in elk tweede deel van een jeugdroman. Het frissche, naïeve kind, met zijn onbevangen kijk op menschen en wereld, is opgegroeid tot een mensch, die zich door eigen inspanning en met aanwending van al zijn geestelijke vermogens, een plaats moet zien te veroveren. De wereld waarmee hij als kind zoo intiem verkeerde, maar die hem toch zoo wonderbaarlijk vreemd bleef, komt den opgroeienden jongen als een vijandige realiteit tegen. Er blijft maar weinig gelegenheid voor het scheppen van situaties, waarmee een handig schrijver zijn verhaal weet te kleuren. De

De vrijheid, die blijft.

Nu het vrijheidsprobleem voor onze generatie ongekende vormen heeft gekregen, is het van belang dat we als christenen ons goed realiseren dat wij een vrijheid bezitten, die onder alle levensomstandigheden ons deel blijft.

Velen onzer zullen zichzelf verwijten, maar al te oppervlakkig en ondankbaar genoten te hebben de vrijheid, die ons thans ontvallen, of liever, door Gods beschikking over ons land, ontnomen is. Welke christen van vandaag kent niet dat zelf-verwijt?

Het is dan ook goed ons te bezinnen op de vrijheid, die wij behouden mochten, op de Christelijke Vrijheid, opdat we dubbel dankbaar dien zegen genieten en ook hier niet vervallen tot een oppervlakkigheid en sleur, die we onszelf in zoo menig opzicht al te verwijten hebben.

De christelijke vrijheid is een stuk realiteit van het christenleven, dat voor alle zijden van ons leven van beslissende betekenis is.

De proclamatie der christelijke vrijheid is reeds in onze eerste levensdagen over ons leven uitgeroepen. Toen wij in den naam des Zoons gedoopt werden, verzegelde ons de Zoon, dat hij ons wascht in Zijn bloed van al onze zonden, ons in de gemeenschap Zijns doods en Zijner wederopstanding inlijdende, alzoo dat wij van onze zonden bevrijd en rechtvaardig voor God gerekend worden. Ziedaar het fundament der christelijke

werkelijkheid wordt niet opgenomen in de grillige fantasie van een kind, maar staat lastbaar tegenover het verstand, dat ermee te maken krijgt. Bij een terugblik overbrugt een glimlach de kloof die er gaapt tusschen de wereld van den opgroeienden jongeman en die van het kind.

De kijk van Bartje op de menschen wordt anders. Daarmee wordt misschien ten deele verklaard de verandering van enkele personen, die wij uit het eerste deel kenden, als b.v. boer Wapse. Deze valt niet slechts een beetje mee, maar belooft zich nu een waar christen. En deze verandering staat niet op zich zelf. In tegenstelling met het eerste deel, gaat hier de grootste kracht uit van de christenen. Het licht valt niet meer bij hen op hun gebreken, die ze evengoed als alle anderen hebben, maar op het leven naar het beginsel. De lijn van Hilde wordt hier voortgezet. De figuur van Arend-Jan, die zulk een overwegenden invloed op Bartje's leven gaat krijgen, dat de liefde van Harmke minder vat op hem heeft, dan het krachtige leven uit het geloof van den jongen boer, geeft het boek iets mammelijks, ondanks de plaats die de vrouw er in bekleedt. Tweemaal dreigt Bartje onder te gaan: eenmaal als de zinnelijkheid van Greet hem de liefde voor Harmke doet vergeten, den tweeden keer als zijn ingewortelde geldzucht hem de achterlijke Triene doet kiezen boven zijn meisje. Beide malen is het niet Harmke, maar Arend-Jan die er hem door heen haalt. Het meisje, dat hem zijn geluk zal brengen, blijft daardoor wat vaag. Ze heeft iets van Hilde, maar zonder het heroïsche, daar zij bewaard blijft voor de uitspraak van het dorpsgericht. Was deze volksgewoonte hier beschreven, dan had haar figuur daar stellig bij gewonnen, maar was Bartje niet geworden, die hij nu kon zijn. Hij had dan de straf gekregen voor zijn geldzucht, doch tevens was de innerlijke bevrijding onmogelijk geworden. Nu neemt Arend-Jan de leiding, die er van haar had kunnen uitgaan, over. En hij doet dat, met een verwijzing naar het Woord van God, waardoor niet een volksch gebruik de oplossing brengt in dit boek van bloed en bodem, maar de erkenning, dat God hem, als een wilde rank, met geweld losscheurde van zijn verkeerden steun.

Een eehde streekroman is ook dit boek, met zijn deugden en gebreken. Het teekent aanschouwelijk het schrale leven op een armen grond. Het stoere werken voor een schamel loon kon niet plastischer beschreven worden, dan in het beeld van den dooden vader. Het zijn de handen, die het meest opvallen, de handen groot en dik beëld door het zware werken. Met zijn handen heeft de arbeider zijn kinderen gevoed en opgevoed, zijn liefde en zorg voor het gezin kon hij slechts loonen door het werken op een anders land, totdat de dood hem verraste. In deze passage bereikt de schrijver een hoogtepunt: zonder te vervallen tot sentimentaliteit plaatst hij den zoon naast den vader, wiens werk hij zal voortzetten. De kinderen wachten op brood, dat de aarde den werker zal opleveren. Straks gaat Bartje den weg van zijn vader, ook hij gaat beginnen in de Langejaanmer, het huis met den symbolischen naam. Maar dit boek is niet troosteloos, als zooveel andere streekromans. Aan het einde blijft de arbeid, het zware werken en het schamele loon. Maar over het nieuwe leven van Bartje gaat lichten de liefde voor God en voor de vrouw die Hij hem heeft geschonken.

In den regionalen roman spreekt de gebondenheid van mensch en grond aan elkaar. Zij kunnen niet zonder elkaar. Als we Arie, den stotteraar uit het eerste deel, hier ontmoeten als een welbespraakt, slimmen stadsmijnheer, die niet met werken, maar met sluwe, gemeene streken aan den kost komt, dan herkennen we in hem den heide-

vrijheid, waarvan ook Christus spreekt in Johannes 8:36: Indien dan de Zoon u zal vrijgemaakt hebben, zoo zult gij waarlijk vrij zijn.

Wat zijn er niet een vrijheidsoorlogen gestreden in den loop der eeuwen. Deze vrijheid echter behoeven wij nooit te bevechten, ze is door Christus voor ons verworven en ze wordt ons eigendom door de werking van den Heiligen Geest. Die immers bij onzen doop verzekerde ons te willen toe-eigenen hetgeen wij in Christus hebben? Paulus getuigt dan ook: Waar de Geest des Heeren is, daar is vrijheid. (1 Cor. 3:17b).

Hoewel de belijdenis dezer christelijke vrijheid gemeengoed is der christelijke Kerk, is toch de schriftuurlijke visie op deze zaak eerst verworven door de reformatoren. Vooral Calvijn is het, die in zijn Institutie deze belijdenis tot klare formulering brengt en van drie zijden belicht, n.l. als de geestelijke vrijheid van Gods kind tegenover de heerschappij der zonde; vrijheid tegenover den vloek der wet en geestelijke vrijheid in middelmatige dingen.

Dit eerste en voornaamste punt — bevrijding uit de macht der zonde — stelt ons voor den eisch ons rekenschap er van te geven wat eigenlijk vrijheid is. In een referaat over „De ware vrijheid” zegt Prof. W. J. Aalders¹⁾:

„Door van ware vrijheid te spreken werpen wij onwillekeurig een donkere schaduw op het schoone, lichte woord. Vrijheid niet zonder meer maar ware vrijheid. Dit beteekent dus dat niet elke vrijheid de ware is, dat er ook valsche vrijheid, schijn

bewoner niet. Hij valt geheel uit den toon, en heeft slechts beteekenis, doordat zijn handelwijze te sterker accentueert de deugden van zijn broer, die kind van het land bleef. Tegen de gemeenheid, de zelfzucht, de verkwisting van den een, komt de eerlijkheid, de onthaatzuchtigheid, de tot gierigheid neigende spaarzaamheid van den ander zoo fel uit, dat het effectbejag lijkt. Deze van grond en gezin vervreemde broer is de zwakste figuur uit het boek.

Met frissche verven wordt het landleven en de dorpsgemeenschap geschilderd. Er zit een gloed in, die het oog boeit. Het Drentsche landschap, met zijn krimpende heide, zijn oude, armelijke hutten, naast de nette, kleine boerderijen, die getuigen van den noesten vlijt van den boer op dezen schralen grond, is mooi. De Vries weet er leven in te brengen, daar hij het ziet met een liefdevol oog. Er zit een hechte eenheid in stijl en onderwerp. Gemoedelijkheid, die naar het platte neigt in de conversatie, sappige taal bij de tekening van het landschap.

De streekroman draagt bij uitstek een nationaal karakter. Dit boek is door en door Nederlandsch. Onwillekeurig vergelijkt men het met het eerste deel, waarvan het de voortzetting geeft en des te meer stemt het tot dankbaarheid, dat niet alleen het talent van den schrijver zich heeft verdiept, maar dat zijn oog niet bleef weiden over het land met het volk daarop, doch dat hij het bovenal gericht heeft naar het innerlijke, waar hij een kracht ontwaarde, die sterker is dan de drang van het bloed. Meer dan de lijn van Bartje, wordt de lijn van Hilde voortgezet. De geest van het nieuwe boek is zuiverder christelijk, dan die van het eerste en ook dat is een vooruitgang. De hoofdpersoon zijn mannen van hun land en zonder eenige overdrijving ware christenen.

Anne de Vries heeft hier een werk gegeven, dat niet onderdoet voor zijn vorige romans. Het is een frisch, levenswaar, christelijk boek, een verrijking van onze nationale letterkunde.

Gron.

H. S.

PERSSCHOUW

Nogmaals: Kleingeloof.

We hebben reeds eenige malen ds B. Holwerda aangehaald. Deze vervolgt in „Amersf. Kb.”:

We hebben trachten duidelijk te maken wat de bijbel bedoelt als hij spreekt van „kleingeloof” in onderscheiding van „grootgeloof”.

Het bleek ons, dat we dit verschil niet moeten zoeken in de intensiteit of in de zekerheidsgraad van het geloof, maar dat het louter is een kwestie van duur.

Kleingeloof is niet een geloof met weinig zekerheid en veel aarzeling; evenmin is grootgeloof een geloof met een hoog percentage zekerheid. Maar kleingeloof is een geloof, dat niet in de zekerheid volhardt en grootgeloof is daarentegen een geloof dat van zekerheid tot zekerheid voortgaat, een vertrouwen zonder onderbreking.

We hebben dit geïllustreerd zoowel uit het verhaal van „de storm op zee” als uit „de geschiedenis van de Kanaaneesche vrouw”.

Het zal nu wel duidelijk zijn, dat deze schriftuurlijke onderscheiding niets te maken heeft met die welke door ons nogal eens wordt gehanteerd: Ik bedoel die tusschen „toevluchtnemend” en „vertrouwend” geloof. Want het gaat niet over de graad van zekerheid, doch over de volharding in het ver-

van vrijheid, caricatuur van vrijheid bestaat.”

Inderdaad, er is op dit punt zóo veel gebondenheid aan de leugen, zóo veel geloof in valsche profetie dat het noodig is ons te realiseren wat vrijheid is. Het kan nuttig zijn eerst vast te stellen wat vrijheid niet is. Vrijheid is niet ongebondenheid, niet speelsche willekeur, niet onbegrensd zelfbeschikkingsvermogen van een zich souverain wanend individu. Zoo zijn er helaas bij duizenden, die dit vrijheid noemen en in deze vrijheid opgaan. Het zijn de sterke mannen van Psalm 2: de heidenen, die woeden; de volken, die ijdelheid bedenken; de koningen der aarde, die zich opstellen en met de vorsten der aarde beraadslagen tegen den HEERE en Zijn Gezalfde, zeggende: Laat ons hun banden verscheuren en hun touwen van ons werpen!

Dát is de vermeende vrijheid van den zondigen, onwedergeboren mensch. „Die in den hemel woont zal lachen, de HEERE zal hen bespotten” voegt David²⁾ er in heilige ironie aan toe.

Vermeende vrijheid in brutale verwerping van Gods wet — het is slavernij der zonde, zegt Christus.³⁾

En dit is nu het eerste stuk der christelijke vrijheid — naar klassieke formulering⁴⁾ — dat Gods kind, van nature een slaaf der zonde, door Christus uit het diensthuis der zonde is vrijgemaakt.

Vrijheid is dan de door Christus geschonken mogelijkheid weer te leven naar de door God ge-

trouw
gena
schille
Nu
en „E
afgega
we k
loof”,
voor c
Hee
in de
vit
genad
steeds
velen
viteit
in ons
in zij
Bij
nan
die ma
ken, a
het d
hoeves
Precie
heeft
Nu
maken
door
Wee
rend
geloof
Jez
cipeles
leef te
zijn.
en zwa
is mij
kwam
bed:
We
ons e
man h
zoude
verge
aan o
weer
spijt
wild.
Dat
overw
noods
hebbe
gelijke
om te
onvolc
d.w.z.
een g
opdra
loof n
Zoo
benzin
Jez
antwo
moete
zeggen
hij zo
Van
dat h
kent
met v
een g
kleins
niet:
dan n
staat,
krach
Ter
wijst
weir
Dit
geloof
zijn.
Een
Matth
wilde c
niet dat
de love
zoo aa
Vrij,
alleen C
zijn” en
deze di
„Slee
„En
Chris
vrijheid
zijnde v
ten der
Maar
van he
van de
In het
en de
lijksche
Ziende
klagen,
overwin
kroon
in de v
overwin
hemel
Chris
schape

trouwen. Voorzover ik weet spreekt de bijbel nergens vanuit den gedachtegang, dat zekerheid verschillende graden bezit.

Nu is daarmee de betekenis van „kleingeloof“ en „grootgeloof“ nog slechts naar één zijde scherp afgegrensd. En het gevaar bestaat nu toch nog, dat we kleingeloof identificeren met „weinig geloof“, terwijl dan vanzelfsprekend groot geloof voor ons gelijk staat met „veel geloof“.

Heel veel mensen zijn n.l. vergeten, dat geloof in de Schrift altijd betekent die bepaalde activiteit, een handeling, die wij door de genade des Geestes verrichten. Geloof is in den bijbel steeds de daad van vertrouwen. Dat is velen ontgaan. Zij zien het geloof niet als een activiteit van ons, maar als een geestelijke substantie in ons: ongeveer zoals de mensch lichamelijk bloed in zich heeft, zoo heeft hij geestelijk geloof nodig. Bij de zelfbeproeving wordt dan ook vaak gespeurd naar de aanwezigheid van die geestelijke substantie, die men „geloof“ noemt; en heel veel mensen denken, dat ze geestelijk sterker zouden zijn, b.v. in het dragen van beproevingen, als ze een grotere hoeveelheid van deze geestelijke brandstof bezaten. Precies zoals een lijder aan bloedarmoede behoefte heeft aan vermeerdering van de hoeveelheid bloed.

Nu zijn wij de eersten niet, die die vergissing maken. Blijkt Luc. 17 is die fout ook gemaakt door de discipelen.

Weer is het verhaal heel leerzaam, en verhelderend voor ons inzicht in de problematiek van het geloof.

Jezus had een heel zware opdracht aan Zijn discipelen gegeven. Het zware gebod van den broeder lief te hebben, hoe vervelend en lastig hij ook mocht zijn. „Indien hij zevenmaal daags tegen u zondigt, en zevenmaal daags tot u wederkeert, zeggende: het is mij leed; zoo zult gij het hem vergeven“. Daarop kwam als reactie van de zijde der discipelen het gebod: vermeerder ons het geloof“.

We kunnen ons dit levendig voorstellen. Het moest ons eens gebeuren, dat we zoo'n broeder als buurman hadden, die 7 keer per dag ons beleedigde; we zouden het hem, als hij excuus aanbood, 1 of 2 keer vergeven; maar dan kwam er zeker ook een einde aan ons geduld. Als hij een uur later de verhouding weer bedierf, we zouden van zijn betuigingen van spijt niets meer gelooven: zoo'n broeder maakt je wild.

Dat hebben de discipelen ook begrepen. En ze overwogen bij zichzelf: we zijn in staat twee, desnoods drie keer te vergeven; zooveel vertrouwen hebben we wel. Ons geloof is toereikend tot een dergelijke prestatie. Maar dat is dan ook het maximum: om te voldoen aan Jezus' eisch is ons geloof best onvoldoende. „Heere, vermeerder ons het geloof“: d.w.z. onze voorraad geloof is wel voldoende voor een gemakkelijker taak; maar voor een zoo zware opdracht hebben we een grotere hoeveelheid geloof nodig.

Zoals een taxichauffeur voor een buitenrit meer benzine nodig heeft dan voor een stadrit.

Jezus heeft toen daarop een hoogst eigenaardig antwoord gegeven: „Zoo ge geloof hadt als een moederdaad, ge zoudt tegen dezen moederziënboom zeggen: wordt ontworteld en in de zee geplant! en hij zou u gehoorzaam zijn“.

Van het moederdaad heeft Christus zelf gezegd, dat het is het kleinste van al de zaden. Dus betekent dit antwoord: ge moet niet meenen, dat ge met weinig geloof weinig kunt presteeren, en met een grotere hoeveelheid meer; met geloof in de kleinste hoeveelheid kunt ge alles. De kwestie is niet: heb ik veel geloof of niet; maar: geloof ik, ja dan neen. Zoodra ik geloof, ben ik tot alle dingen in staat, omdat ik door het geloof beschik over de krachten, die God me belooft.

Terwijl Christus om klein geloofigheid bestraft, wijst Hij het gebod om veel geloof af, en zegt, dat weinig geloof tot alles in staat stelt.

Dit brengt ons al op het vermoeden, dat kleingeloof en weinig geloof voor Hem niet hetzelfde zijn.

Een prachtig bewijs daarvan vinden we ook in Matth. 17: 20. Dat is pas te ontdekken voor wie

die tekst leest in de nieuwe vertaling van het Ned. Bijbelgenootschap.

Terwijl Jezus op den berg der verheerlijking zich bevond, hebben de achtergebleven discipelen vruchteloos getracht den vader te helpen, die met zijn zwaar-bezeten kind tot hen kwam. Als de discipelen dan vragen, waarom zij hem niet konden genezen, antwoordt Jezus: vanwege uw kleingeloof (Statenvertaling: „om uws ongeloofs wil“); want voorwaar zeg Ik u: zoo gij geloof hadt als een mosterdzaad, ge zoudt tegen dezen berg zeggen: ga heen van hier derwaarts; en hij zal heengaan, en niets zal u onmogelijk zijn“.

M.a.w. vanwege uw kleingeloof hebt ge hem niet kunnen genezen; als ge ook maar de minste hoeveelheid geloof hadt gehad, ge zoudt het wel hebben kunnen doen.

Wat we kunnen, zoolang we weinig geloof hebben, dat is ons onmogelijk zoodra we kleingeloof zijn: want kleingeloof betekent dat er bij ons zelfs niet meer weinig vertrouwen is; integendeel, het geloof wordt op dat oogenblik in het geheel niet geoefend.

Zulke artikelen laten zich niet gemakkelijk verknippen; vandaar, dat ik het geheel geef.

K. S.

GEREFORMEERDE KERKEN.

Drielat te:

Ambt-Vollenhove (St. Janskerk): J. Waagmeester te Oost-terzee, W. H. Wamsteeker, cand. te IJmuiden en J. Wolven Jzn., cand. te Amsterdam.

Oude Pekela: M. Hamming te Siegerswoude, P. H. de Kler te Overschild en A. J. Radder te Ottoland.

Tweelst te:

Glanerbrug: Cand. B. J. A. Streefkerk, hulpred. te Zutphen en Cand. K. S. G. Zijlstra, hulpred. te Urk.

Beroepen te:

Enkhuizen: H. W. Wierda te Vijfhuizen, Katwijk aan den Rijn: H. de Valk te Stellendam.

Aangenomen naar:

Ooster-Nijkerk: Cand. G. van Ardel, hulpred. te Leiden. Roden (Dr.): Cand. H. van Rhijn te Waddinxveen. Zwagerveen (Fr.): H. Hazenberg te Ureterp.

Intrede te:

Diemen: W. Diepersloot. Tekst: Filipp. 2: 5-11.

Generale Synode der Geref. Kerken.

Het moderamen van de Generale Synode der Geref. Kerken die in October j.l. voorloopig te Sneek werd gesloten, heeft de Synode in voortgezette vergadering bijeengeroepen tegen Dinsdag 6 Augustus a.s. 's morgens om 10 uur in de Oostkerk te Utrecht. De vergaderingen zullen uitsluitend in comité gehouden worden en worden gewijld aan de afdoening der nog overgebleven agenda-punten. Het ligt in het voornemen dat de Synode met enkele dagen haar arbeid zal kunnen beëindigen.

Candidaten tot den Heiligen Dienst.

De Classis Rotterdam der Geref. Kerken heeft in haar vergadering van 9 Juli l.l. praeparatoir geëxamineerd en toegelaten om te staan naar den dienst des Woords en der Sacramenten, den heer M. J. C. Blok, cand. aan de Theol. Hoogeschool. Cand. Blok zal graag de kerken dienen en een beroep in overweging nemen. Adres: Bergsingel 141a, Rotterdam-Noord, telef. 43864.

In verband met de demobilisatie van Ds F. Dresselhuys te Oldaboorn is het hulpredikerschap van Cand. W. Okkema aldaar beëindigd, en kan deze weer alle Zondagen de kerken dienen, alsmede een beroep in overweging nemen.

In verband met den terugkeer van Ds de Waard beëindigt Cand. J. Goris zijn hulpdiensten bij de Geref. Kerk te Kampen. Hij zal gaarne andere Geref. Kerken dienen. Adres: Schoolstraat 12, Kampen.

Cand. Joh. de Wal, hulprediker te Urm, zal tengevolge van den terugkeer van den pastor loci, zijn arbeid aldaar beëindigd zien op 21 Juli a.s. Na dien datum zal hij gaarne weer des Zondags de Geref. Kerken dienen en een eventueel beroep

die menschheid den strijd tegen Satan.¹⁾ Het fundament der christelijke vrijheid is gelegen in het middelaarswerk van den Heere Jezus Christus. Die heel Gods schepping gered heeft van den vloek der zonde en zoo geschonken heeft: leven in vrijheid, d.i. leven naar creatuurlijke bestemming. En dit geldt voor heel den kosmos! Evenmin als wij maar één zijde van de tijdelijke werkelijkheid zouden mogen of kunnen onttrekken aan het Koning-schap van Christus, evenmin kunnen wij van één zijde verklaren dat zij niet getroffen was door den vloek der zonde en niet weer door Christus herkegen heeft haar oorspronkelijken zin, haar door God bepaalde zijnswijze in den tijd.

Zoo is mogelijk geworden het leven in de vrijheid, waarmede Christus ons vrijgemaakt heeft. Dat is die vrijheid, die blijft. Geen enkel schepsel zal ooit vermogen aan den christen die vrijheid te ontnemen. In die christelijke vrijheid is gelegen het geheim van de onuitputtelijke levenskracht van den christen. Echt, volop bloeiend en nitbottend leven is slechts mogelijk in volle vrijheid. Die vrijheid nu blijft het eigendom van den christen ook in tijden van zorg en druk, van nood en beproeving.

Ook dan, ja vooral dan, manifesteert zich in het christenleven de juistheid van Paulus' woord: Maar thans, vrijgemaakt van de zonde en in den dienst van God gekomen, hebt gij tot vrucht uw heilighing en als einde het eeuwige leven.²⁾

Zoo kan de christen, bewust van de door Christus voor hem verworven vrijheid, het leven aan

of hulpredikerschap in overweging nemen. Zijn adres is dan: Noordersingel 305, Bergum (Fr.), telef. 12.

Het adres van Cand. H. Vrugink is thans: Berkum E 28 bij Zwolle. Hij is in de gelegenheid de kerken te dienen.

Tengevolge van den terugkeer van Ds H. J. ten Brink te Twijzel, heeft Cand. J. F. Colenbrander zijn hulpredikerschap aldaar beëindigd. Hij kan alle Zondagen de kerken dienen en zal gaarne een beroep aanvaarden. Zijn adres is weer: „Keurhorst“, Sinderen (Gld.), telef. 251.

Drs J. H. Becker, hulprediker der Geref. Kerk van Krommenie voor den Evangelisatie-arbeid te Uitgeest en Assendelft, heeft den kerkeraad verzocht zijn hulpredikerschap — gedurende meerdere jaren gecontinueerd — thans te mogen neerleggen, ter voortzetting van zijn studie.

De kerkeraad heeft daarin bewilligd en hem op de meest eervolle wijze ontslag verleend tegen 1 October a.s., tot zoolang blijft zijn adres dus nog: Uitgeest, Hoornse 2, telef. 258.

Conferenties van den Zendingstudie-Raad te Lunteren.

In verband met de tijdsomstandigheden besloot het bestuur van den Zendingstudie-Raad de voorgenoemde drie conferenties tot twee terug te brengen en deze beide bovendien met één dag te bekorten. De eerste conferentie zal nu D.V. worden gehouden van Dinsdag 6—Zaterdag 10; de tweede van Maandag 12—Vrijdag 16 Augustus.

Het programma wordt geheel gewijzigd en zal voor beide conferenties ongeveer hetzelfde zijn; het thema: „De groei van het Koninkrijk Gods door de eeuwen heen“.

Prof. Ravinck en Zendingdirecteur Rijnders zullen op beide conferenties gezamenlijk het presidium bekleeden.

Dr C. W. Th. Baron van Boetselaer van Asperen en Dubbeldam hoopt de openingsrede te houden over het onderwerp: „Onze Zendingsorientatie“.

Voor de eerste conferentie heeft Dr K. Sietsma van Amsterdam zich bereid verklaard, de bijbelbesprekingen te houden; voor de tweede: Ds J. Diepersloot van Leeuwarden.

Cursussen zullen niet worden gehouden, ook geen studieringen. Mevrouw Basse van Boetselaer van Asperen en Dubbeldam, Prof. Kraemer en Prof. Ravinck hopen in de ochtenduren referaten te houden, waarvan de onderwerpen zeer spoedig zullen gepubliceerd worden.

In de avonden zullen enkele zendingswerkers het woord voeren en zal de nieuwe zendingsfilm van Suriname door den heer Legère vertoond en toegelicht worden.

De deelnemersprijs wordt voor dit jaar verlaagd van f17.50 tot f12.—.

Met 't oog op distributiemogelijkheden en het treffen van allerlei extra voorzieningen is het gewenscht, dat alle aspirant-deelnemers zich zoo spoedig mogelijk opgeven, eventueel voorlooppig.

Aanmelding en aanvragen om een of meer exemplaren van het prospectus te adresseren aan Ds Boissevain, secr. van den Zendingstudie-Raad, 2de Dorpsstraat 30, Zeist.

CHRISTELIJKE GEREFORMEERDE KERK.

Beroepen te:

Almelo: Cand. M. M. Jonker te Zierikzee. Barendrecht, Edde, Nieuw-Vennep en Sassenheim: Cand. P. v. d. Bijl te Sliedrecht. Franeker: Cand. J. Overduin te Dordrecht.

Bedankt voor:

Steenwijk: J. M. Visser te Midwolda.

NEDERLANDSCHE HERVORMDE KERK.

Drielat te:

Vlaardingen (vac. Heyer): J. Folkema te Delft, J. W. v. d. Linden te Kootwijk en J. C. Terlouw te Garderen.

Beroepen te:

Aalten (toez.): J. W. v. Petegem te Nijehaske. Groot-Schermer: Cand. W. de Mooij te Leiden.

Aangenomen naar:

Brouwershaven: Cand. E. D. Ninck-Blok te Leiden. Kockengen: J. Bus te Gameren. Westerlee (Gron.): Cand. D. Wolfson te Voorburg. Zaamlag: J. E. Drost te 's-Heer Abtskerke.

Bedankt voor:

Nieuwveen: C. v. d. Linde te Zwartewaal.

ADRESVERANDERINGEN.

Mogen we onzen abonne's vriendelijk verzoeken, hun adresveranderingen tijdig in te zenden? Wanneer deze na Woensdagmorgen in ons bezit komen, kan de adresband van diezelfde week niet meer veranderd worden, en bestaat er groote kans, dat het nummer niet (of niet tijdig) in het bezit van den geadresseerde komt.

DE ADMINISTRATIE.

Hij kan het aan ook als de stormen woeden. Naarmate de tijden zwaarder worden en de macht der zonde steeds feller in de bewogen wereld zich doet gelden, wordt hij te sterker zich bewust de universele betekenis van wat Christus voor hem verworven heeft. En te sterker gaat hij beseffen wat het zeggen wil: ... tot vrucht uw heilighing en als einde het eeuwige leven.

Zoo koerst zijn levensscheepje verder door de fel bewogen levenszee en hij behoeft geen ondergang te vrezen omdat Christus Zelf de richling bepaalt en hij zeker kan zijn van het einde: het eeuwige leven.

Dat doet hem zelfs in de branding instemmen met het lied van Guido Gezelle:

Met het Kruis in top
Zoo varen wij
Door 't wereldrij
Ten hoogen hemel op!

A. E. S.

¹⁾ Prof. Dr W. J. Aalders, Van Godsdienst en Leven, pag. 191.

²⁾ Hand. 4: 25.

³⁾ Joh. 8: 34.

⁴⁾ Dr H. H. Kuyper, De Christelijke Vrijheid, pag. 10.

⁵⁾ In „De voet in 't graf“.

⁶⁾ Rom. 6: 18.

⁷⁾ Ds C. Veenhof, In Kuypers lijn, pag. 43.

⁸⁾ Rom. 6: 22 Nieuwe Vertaling N.B.G.

on, en heeft
vijze te ster-
ker, die kind
eld, de zelf-
de eerlijk-
heid niet-
zoo fel uit,
ad en gezin
ur uit het

leven en de
een gloed
landschap,
armelijke
den, die ge-
er op dezen
et er leven
en liefdevol
l en onder-
platte neigt
ekening van

in nationaal
derlandsch.
het eerste
en des te
niet alleen
ft verdiept,
er het land
ret bovenal
ur hij een
e drang van
e, wordt de
het nieuwe
ie van het
De hoofd-
en zonder

gegeven, dat
Het is een
n verrijking

H. S.

Kleingeloof.

olwerda aan-

ten wat da
ngeloof"
f.
niet moeten
de zeker-
dat het lou-

reilig zeker-
otgeloof een
rheid. Maar
de zekerheid
een geloof
aat, een ver-
g.
uit het ver-
geschiedenis

e schriftuur-
t met die wel-
rd: ik bedoel
vertrouwend"
and van ze-
in het ver-

bestaat."
l gebonden-
valsche pro-
en wat vrij-
stellen wat
bondenheid,
grensd zelf-
soverein

bij duizen-
eze vrijheid
in Psalm 2:
die ijdelheid
ie zich op-
beraadslagen
e, zeggende:
hun touwen

en zondigen,
hemel woont
otten" voegt

verping van
de. Wie de
zonde, zegt

christelijke
ng*) — dat
zonde, door
le is vrijge-

geschonken
oor God ge-

wilde creatuurlijke bestemming. Echte vrijheid geniet dan de beeldrager Gods, die gehoorzaamt aan de levenswet door zijn Schepper hem gesteld en zoo aan zijn levensbestemming beantwoordt.

Vrij, in den zin van onbegrensd soeverein, is alleen God. Een aardig onderscheid tusschen „vrij zijn“ en „vrijheid bezitten“ maakt Bilderdijk³⁾ in deze dichtregels:

„Slechts God is vrij, slechts God bestemt
[Zichzelven].
„En vrijheid is vereening met dien God.“

Christus schenkt ons het nieuwe leven van ware vrijheid, waarvan Paulus spreekt: nu vrijgemaakt zijnde van de zonde, zijt gij gemaakt dienstknechten der gerechtigheid.⁴⁾

Maar al is deze echte vrijheid een stuk realiteit van het christenleven, toch wordt de bevrijding van de zonde hier op aarde nog niet volkomen. In het hart van den christen voeren de afvallige en de weer op God gerichte zelfheid een dagelijkschen strijd. En dat is geen geringe strijd! Ziende op zijn eigen zonde kan Paulus bitter klagen, maar anderzijds doet de zekerheid der overwinning hem bij voorbaat juichen van de kroon der rechtvaardigheid. Die strijd, gestreden in de wapenrusting Gods uit Efeze 6 voert tot de overwinning, waarvan Luther zong: Wij gaan ten hemel in, En erven koninkrijken.

Christus als het Hoofd en de Wortel der herschappen en herboren menschheid voert in en met